

3. Văn

Văn hóa Chăm

Caong Tagok, 1973

(Trích trong TGTĐ)

Người Chăm đã có một thời là một dân tộc độc lập ở Việt Nam và đã thiết lập được một chủ quyền vững mạnh và có tổ chức. Dấu vết của công cuộc này có lẽ còn thấy trong việc tổ chức và phòng vệ của các làng. Tuy nhiên ngày nay họ chỉ còn là dân thiểu số độ chừng 150.000 người sống tại Cambodge và khoảng 60.000 tại Việt-nam, trong số đó 40.000 cư ngụ trong vùng Phan Rang và Phan Rí. Và cũng là vùng duy nhất mà dân Chăm còn bảo tồn tập quán, ngôn ngữ và lối viết cổ truyền của họ.

Ở miền Phan Rang và Phan Rí 2/3 dân Chăm theo Bàlamôn và 1/3 theo đạo Bani, là tôn giáo xuất phát từ Hồi giáo nhưng không một tôn giáo nào là chính thống. Theo thời gian, những tôn giáo này được sáp nhập vào nền văn hóa Chăm. Chắc là do đây mà nghệ thuật dệt của Chăm bắt nguồn, vì thoát đầu vải dệt chỉ được dùng trong các buổi lễ tôn giáo, vải dệt có rất nhiều kiểu, mỗi kiểu vải có một tên khác nhau và màu sắc thì vô tận. Tuy có nhiều kiểu khác nhau như thế, nhưng chỉ có hai khung cửi giản dị được dùng, khung lớn được đóng đai về đằng sau và tất cả các dân tộc thiểu số đều biết sử dụng và khung cửi lớn hơn để dệt khăn choàng cổ. Những ngành thủ công nghệ khác của dân tộc Chăm cũng rất phong phú.

Dân tộc Chăm có một nền văn hóa rất sáng lạng. Họ có những tập quán và phong tục hãy còn sống động, tuy nhiên, thật ra đã bị rơi vào quên lãng vì những biến cố của lịch sử. Cũng như âm nhạc của họ đều gợi lại lịch sử kỷ niệm một dĩ vãng oanh liệt đã qua và không còn nữa, vì thế niềm thương

Văn

tiếc của họ đã thể hiện qua âm nhạc. Những dụng cụ âm nhạc chính yếu là sáo thổi hay Saranai, trống hai mặt hay Ginăng, đàn vĩ cầm 2 dây gọi là Kanyi, trống một mặt hoặc Baranưng....Những nhạc khí này do những tu sĩ kiêm nhạc sĩ Chăm điều khiển và dùng để hòa theo lời ca trong các đám tang cũng như khi múa quạt luôn luôn có tính cách tôn giáo và nhiều sắc thái khác nhau như vũ khúc múa quanh lửa.

(Trích trong T. G. T. D)

Ngân hà do hơn 100 tỉ tinh tú kết thành. Một phần lực cơ có tốc độ bằng ánh sáng (300.000km/giây) phải bỏ ra trên 100.000 năm mới đi từ đầu này tới đầu kia Sông Ngân Hà được.

Bạn thử tính chiều dài của Sông Ngân Hà.

Tình hồng

Caong Tagok, 1973

H.P

Từ bãi sa mạc mênh mông - đã mọc lên một tàn cây đầy bóng mát huyền thiên.

Trong đêm mịt mùng tăm tối đã hiện ra một đốm sáng lung linh mờ ảo...

Tình người, tình đời - cùng thoát thai từ bóng mát thánh thiện theo vết chân cổ sơ của nhân loại để lần những bước đi chập chững, nương tựa vào đốm sáng tin yêu - và rồi cuối cùng đạt đến một ước mơ miên viễn.

Thấy đó! Dấu cho muôn loài vẫn ngu ngơ chìm đắm trong cơn lốc xoáy - vẫn ngụp lặn trong bãi bể nương dâu - thì Caong Tagok vẫn ngàn đời hiện hữu cùng khoảng không gian bất tận.

Sự vị kĩ luôn luôn làm một tên tình nhân bạc nhược dẫn dắt tinh thần mê muội của kiếp người vào tận cùng đáy hồn hời hợt cầu an. Nhưng rồi trong khoảnh khắc suy tư nào đó

Văn

Caong Tagok vẫn là người bạn thân yêu, hướng dẫn bản ngã đi đến nơi toàn thiện.

Cô đơn như con thuyền giữa biển khơi - bơ vơ như đám mây lạc lõng. Ai đó! Xin cùng nhau - hãy khước từ một vài đam mê riêng biệt - hãy dùm dành một vài phút ngắn ngủi của dòng đời - kể từ đây: ngàn nỗi lòng chúng ta cùng cuồng dâng trong môi trường thuần khiết tin yêu và chứa đầy bông hồng ngát thơm của tuổi trẻ.

Thời gian, ngàn năm không tiêu diệt nổi màu xanh tươi thắm của cỏ cây của hoa lá - hy vọng - thời gian sẽ mãi là dung môi làm liên kết người với người, tuổi trẻ với tuổi trẻ trong suốt quãng đời còn lại.

Caong Tagok! Xin hãy cùng vươn lên với một ước mơ chói sáng.

H.P

Đêm 19. 03. 1973.

Nỗi niềm

Caong Tagok, 1973

Đan Huy

Nội trú đêm nay buồn chi lạ, bạn bè ai nấy đều khăn gói về quê sau một tuần mệt mỏi. Nhà Đan thì xa quá tận mãi Phan Rang cơ, chỉ có Tết và hè Đan mới về được.

Mặc dầu còi hú giới nghiêm đã từ lâu thế mà Đan vẫn còn thao thức. Giấc ngủ ghét Đan lắm sao mà chẳng đến với Đan.

Đêm càng khuya trời càng lạnh trong căn phòng rộng lớn này Đan càng cảm thấy cô đơn. Hình ảnh chiều nay cứ ám ảnh Đan mãi, ba mẹ Vân đón Vân về bỏ lại Đan bơ vơ. Tuy Vân rủ Đan đến chơi nhưng làm sao Đan có đủ can đảm bước lên chiếc xe sang trọng ấy. Còn cái sung sướng nào hơn khi cuối tuần được người đón rước, Đan làm gì có ba mẹ

đưa đón cũng như có bạn bè lui tới. Ba mẹ Đan chỉ là một bác nông phu cực khổ, gần hai tháng nay Đan chưa biết tin tức gì về ba mẹ. Tuy sống gần bạn bè nhưng ai cũng đều xa lánh Đan, người ta chỉ đến với Đan khi người ta cần đến. Thâm tệ như Huy người mà Đan tin tưởng nhất, thương mến nhất cũng xa lánh Đan mất rồi. Bức tường ngăn cách Đan-Huy phải chăng là tiền tài danh vọng? Trước kia đôi bạn thân nhau như ruột thịt, chẳng may gia đình Đan gặp cơn nguy biến nên Đan mới nông nổi này. Từ ngày ấy Đan-Huy như người xa lạ. Nhớ Huy quá Đan đành dẹp tự ái một bên, cố gắng biên thư hàn gắn lại, 2-3 thư đi nhưng thư đến thì không. Huy có thể quên lời hứa hôm nào ư!

Ngồi đây ôn lại kỉ-niệm Đan thấy tủi thân hơn, những giây phút êm đềm trên con đường từ nội trú đến trường đâu còn nữa, những lúc cắm trại trèo núi vượt non ai dặt Đan như thuở trước, những lúc tan trường dắt nhau vào vườn xoài chúng mình cùng khắc tên nhau lên những trái xoài to tướng. Bây giờ thì Đan-Huy xa nhau mãi mãi Huy có hay chăng trong màn đêm có người thầm gọi tên Huy. Huy! Nghèo đâu phải là cái xấu, thế bạn bè đành bỏ xa lánh Đan sao? Những ý nghĩ ấy, càng làm Đan chán nản hơn. Sao Huy lại tâm thường đến thế? Đan không dám trách Huy chỉ trách tạo hóa xui chi cảnh phủ phàng để giờ đây mỗi người một lối đi. Tất cả cũng chỉ vì cái nghèo của Đan đó. Nếu người ta thật tình thương nhau dù với bất cứ giá nào thì cũng phải tiến đến cho kỳ được, chỉ có mối tình đầu mới chót lười nếu không bảo là lợi dụng người ta mới phân biệt giai cấp này nọ. Cái hình thức bên ngoài chỉ là lớp sơn hào nhoáng để che đậy ung nhọt bên trong, chỉ có tư cách của con người mới đáng trọng thế mà vẫn có người ham hình thức bên ngoài.

Đan không muốn nghĩ tới đó nữa, Đan ghê tởm quá, hạng người chỉ biết có tiền. Đan nghèo Đan nhem nhúa không “mode” như Lan Hồng nên chẳng ai nhập bọn. Đan chỉ đành biết an phận và an ủi mình cậu nhỏ Văn thường nói:

Văn

*“Nước giữa dòng khi trong khi đục,
Người đời có lúc nhục lúc vinh”*

Ca dao Chăm

- *Caik tian mang asit ndih ndang
Mai hu ka urang auan lo lingk.*

Vào đời

Caong Tagok, 1973

Dương Châu

Chiều nay trên căn gác trọ buồn tênh, tôi đang chôn chân đưa mắt nhìn con diều giấy mất hút trong khoảng không gian vô tận. Gió chiều vẫn luân phiên thổi, lòng chợt buồn là lạ, nỗi buồn chợt đến với thời gian di hành cuối ngày, trong không gian rộng rãi ánh nắng trải dài, bầy chim sẻ chiu gọi nhau về tổ, tự đứng nổi bơ vơ trời dậy hành hạ tâm hồn tôi khoảng cuối của ngày đồng lõa vây quanh người tôi.

Bạn cùng phòng đã đi từ bao giờ nhỉ? Thì ra tôi đang nhốt một tâm hồn lạc lõng trong bốn vách gỗ kín ngắt này. Tôi đành dùng đầu ngón tay nhấm tính ngày tháng xa quê, từ cái may chợt đến, đến để phải lần nữa tạm xa Phan-thành yêu mến. Thế thì đã một phần ba của năm, bốn tháng tròn trôi qua, một trăm hai mươi ngày xa quê hương trong bốn mùa nắng gió với nhiều kỷ niệm buồn vui chất chồng.

Chuyến xe sớm đưa tôi vào Nam, trong một ngày cuối hạ, xe đồ lao nhanh trên xa lộ, những ý nghĩ mông lung tuần tự xuất hiện trong tôi: Học gì? Thi vào chi? Ở đâu?

Xe từ từ cập bến, mặt trời đã ngã bóng nhưng nắng hạ vẫn chiếu những tia gay gắt, Sài Gòn tấp nập xe cộ, phố xá ngút ngàn tôi xách cặp đứng phân vân một lúc rồi vẫy taxi,

chiếc xe cũ kĩ khiến âm thanh nổ ròn, trên đường tôi mỗi mắt ngơ ngác nhìn quang cảnh sinh hoạt của phố thị bỗng giật mình khi nghe bác tài bảo:

- Nè cậu! Hẻm Phan Thanh Giản đây, số nhà cậu vào tốt bên trong. Tôi đưa mắt nhìn theo tay ông chỉ. Xuống xe trả tiền bước đi. Trong bước đi tôi như thấy tất cả sự xa lạ ở vùng này những trẻ con vào giờ tan học chạy lướt qua mặt tôi, vài người đồng chiều ngoảnh lại nhìn tôi rồi thản nhiên đi tiếp, trước mặt tôi có một người con gái đang tới mặc áo dài trắng, chồng sách cầm tay. Tôi dừng lại hỏi thăm địa chỉ của một người bạn cô ta nhìn tôi vừa nói vừa đưa tay chỉ mấy ngôi nhà lợp ngói rêu phủ lâu năm, tôi cảm ơn nàng và đi tiếp. Ngay lúc thoáng gặp tôi lại có ý nghĩ đẹp ở nàng với khuôn mặt tròn trĩnh dễ thương, nước da ngăm ngăm nhưng có nét duyên dáng, đôi mắt đen trông ngộ nghĩnh, dáng người nhỏ nhắn xinh xinh. Trong bước đi mà giọng nói của nàng vẫn chiu nặng ở tôi, gió chuyển động, cành lá rung nhẹ chạm nhau khe khẽ tựa như lời hỏi thăm chốc lát với người con gái xa lạ ban nãy, trong ý nghĩ mông lung đó thì tôi vừa đứng trước căn nhà mái tôn đậm đen, vôi vách ngả màu. Tôi nhìn qua cánh cửa sổ hé mở, chiếc màn vén gọn một bên đủ cho tôi nhìn thấy một người có mái tóc dài buông xõa hai bờ vai, trước dáng ngơ ngác của tôi từ bên trong tiếng nhỏ và dài buông ra tựa như bước chân của tôi trong ngõ hẻm sâu vút này:

- Ông tìm ai?

Tôi không còn ngượng ngùng vì hành lý trên tay nặng chịch, vì trong người bức rứt bởi sức nóng của mặt trời, tôi tiếp:

- Có phải nhà của Hải không?

Vừa nói tay nàng lại chỉ trên căn gác nhỏ bé:

Vâng, ông đi vào đó.

Tôi gật đầu để thay tiếng cảm ơn, bước thẳng vào khoảng không nhạt nắng để lên gác.

Tạm trú với mấy người bạn trên căn gác đó, gác rộng kê một cái bàn, chúng tôi trải chiếu nằm sàn, vào những giấc

trưa gác rất nóng, mái tôn như tiếp giáp với mặt trời nhưng lần cũng quen. Trong căn gác trọ quạnh hiu này những bạn bè ngày xưa hơn một thời chung sống đã gặp lại nhau như một tình cờ để rồi từng đêm dài đốt cháy điếu thuốc tâm sự với nhau những hành trình đã qua.

Thời gian này tôi rảnh nhiều, ngày tháng như nhàn rỗi đến thừa thãi bởi Đại học chưa ghi danh, không biết đi đâu ngoài giờ đọc sách, viết lách.

Một buổi chiều, trời dần dà nhuốm đen, hẻm nhỏ, mưa nhỏ giọt cả vùng, những cụm hoa trồng ven sâu tươi hẳn lên sau bao ngày trong nắng hạ chừ gặp mưa. Tất cả vắng ngắt con hẻm trải rộng không một người đi, chúng tôi có 6 người bắt đầu nhập cuộc với 2 “sô” lave hòa đá, những tiếng cười lớn dần khi “sô” đầu vừa dứt, đôi ly chuyên tay từng đợt thì “sô” tiếp cũng vơi dần, những tiếng “vô vô” cùng nhịp tay khích lệ, những cái đầu lắc lư khi nốc cạn phần mình, bao qui tắc “giang hồ” bày ra để bắt những ai vi phạm luật “lai rai”, tử lượng của tôi chả được tao nên tôi đầu hàng sớm mặc cuộc vui tiếp diễn, khi cơn say tạm dịu tôi mở mắt ra thì họ đã kéo nhau đi cả rồi dẫu bên ngoài trời vẫn còn mưa, Tôi lại thiếp đi lúc nào chẳng hay.

Gần mùa khai giảng niên học mới, căn gác lại nhiều người hơn, chúng tôi bốn đứa về trọ một căn phòng nhỏ ở đường Trần Quốc Toản, phòng này tậ lậ một cửa sổ không đủ sáng chứ đừng tìm luồng gió bên ngoài, phòng trọ gần xa lộ nên những âm thanh khuếch động làm chúng tôi khó ngủ trưa, những tiếng hét vang rân rân nhưng dần dà những tiếng động chung quanh làm tôi quen quen, tôi chừng như tìm được một cái gì dễ thương trong vùng này. Chính căn gác này đã làm tôi một phen ngủ ngồi trong cuộc cảnh sát vì cư ngụ bất hợp pháp, cũng nơi này bốn đứa cãi nhau vì những chuyện bất đồng nào đó rồi ông chủ rày rà trách móc mới tắt đèn dỗ tiếp giấc ngủ.

Cả hai căn gác chúng tôi đều gặp nhau vào giờ ăn tại quán Chay gần đó, tôi thường đùa khi thấy mấy cô khá xinh, đáng người trông hấp dẫn với những người bạn cùng phòng

Văn

rằng: Tao ăn chay rồi tụi mày không để tao yên hay sao?
Tất cả cùng cười cho sự giả vờ đạo đức của tôi.

Những ngày, những tháng trôi qua tôi nhốt kín chuỗi ngày vào đời trong căn gác đó, bao kỷ niệm cũng từ đấy riêng tôi tiếp nhận, nhiều mơ mộng chập chững tìm về tương lai cũng từ đó.

Bóng tối đã dần dà nhuộm đen cả không gian, tôi không nhìn được gì ngoài ánh đèn đường le lói từ xa, màn đêm đã trùm phủ gác trọ này bằng một màu đen đúa cùng thẫm, xa xa đốm hỏa châu lóe sáng một góc trời như đánh thức tôi trở về thực tại, thế là gác trọ tối nay mình tôi trùm chăn với giấc ngủ chờ sáng.

Dương Châu

Hoa thơm cỏ lạ

Người sống nhiều không phải là người nhiều tuổi nhất
mà chính là người đã trải đời nhiều nhất.

(J J. Rousseau)

Anh...

Caong Tagok, 1973

Chế Mĩ Dung

Anh ngồi xuống đó! Dòng tư tưởng bất tận đến với anh. Tự cho anh đau xót trong chán chường, buồn trôi. Anh phân vân anh gầy guộc vòng tay. Anh khắc khổ phong trần. Thế thì không còn gì giống anh thuở đó, khoảng bốn năm trước. Nơi anh mất hẳn nét thư sinh lãng mạn ngày xa xưa. Ngày đó đẹp. Nhưng thôi chúng không thể cố định, chúng xoay vòng biết đâu chúng sẽ trở lại lần thứ hai? Không bao giờ. Đủ rồi. Hãy nói với nhau bằng ngọt ngào, bằng bờ môi thương yêu, bằng ánh mắt cởi mở, long lanh. Và bao giờ gặp được nhau với thiết tha chân thành. Cứ bảo nhau rằng không còn gì nữa cả. Để tôi khóc, anh khóc. Nước mắt gột rửa

bước chân mềm của anh nơi quê người. Chỉ còn nước mắt, lần cúi xuống nhìn dấu chân bé nhỏ in hằn như vết tim rướm máu.

Tôi nhắc lại anh có buồn không? Đừng nhé. Một lần thôi. Chúng ta cúi nhận thương đau cho cuộc tình thánh thiện ngày nào. Lau chùi bụi bặm làm lại tươi sáng cho hiện hữu. Giờ tôi chỉ khóc, khóc cho lãng quên...

Anh đến với tôi năm đó. Năm tôi vừa lớn. Vừa biết cảm xúc nhận định tình yêu bằng ánh mắt nhưng khờ khạo. Tôi vướng vào cuộc tình thật dễ, nếu người con trai nào biết ước muốn của tôi. Nhưng không có ai cả, luôn cả anh. Anh chưa hiểu hẳn tôi. Người em gái hẳn trần trọc về anh. Mong tấm hình anh an ủi. Anh vô tình gần trắng trợn bỏ rơi. Thế là nghĩa gì hả anh? Trong lúc cuộc tình đang diễn tiến êm đẹp. Mà thôi tôi hiểu rồi - Anh phải dứt khoát tất cả để tìm lý tưởng xa vời, theo dự định của anh và tư tưởng của kẻ còn lại, với nhưng nhớ của tôi. Tôi không có quyền trách anh cũng như không ích kỉ một mối tình. Tôi hy sinh cho tôi cho anh...mà để làm gì hả anh? Vô ích. Hoàn toàn vô ích. Dĩ nhiên cuộc tình không thể nối lại được. Và bao giờ khúc khải hoàn trở lại cho tôi cho anh, với mọi người trong tầm mắt mỗi chờ khao khát...

Một lần anh nói với tôi: Anh không thể đi em theo từ từng bước chân tình yêu. Nó phải chấm dứt. Không phải do ý muốn của riêng em, riêng anh. Mà khởi điểm ý thức một người con trai. Con trai và quê hương. Anh có mơ thấy giòng máu đang ngập lối anh đi. Đang khóc rên rỉ cho nét mặt ồm ờ xa lạ của anh. Chính thế anh đã chết đuối trong giòng máu của mẹ, giòng máu thờ linh. Người đừng chối bỏ giòng máu đang mang. Giòng máu người là giòng máu liên tục bất khả phân. Anh không thể sống nhu nhược bằng cách thụ hưởng. Anh phải theo tiếng gọi của giòng máu.

Cuối cùng anh ra đi. Để lại cho tôi những gì, nụ hôn của kẻ sắp chia tay, của mối tình thánh thiện kết nhụy bằng giòng máu đồng chung và tan rã, vì giòng máu khởi thủy. Nụ hôn trên làn tóc buông xỏa theo bờ vai nghiêng nhỏ, kết

tụ đan víu theo sợi tóc mềm. Nụ hôn trên bàn tay trắng xanh gây guộc cho cuộc chia ly. Tạm biệt. Tôi trở lại cô đơn và miên viễn.

Như thế tôi và anh ở hai phương trời nhưng gần trong tâm tưởng. Tôi đang nhìn anh từ cõi vô thức. Anh đó. Bước chân anh đi trên sỏi đá. Anh cúi lượm viên sỏi nhỏ, đáng mếu nằm trơ giữa đường. Anh mân mê nó như vuốt tóc tôi thuở nào. Rồi anh khẽ bảo. Đời anh như viên sỏi này. Anh lại đi lang thang trên loài cỏ mềm dưới chân, dưới bầu trời xa lạ. Để gai góc đâm thủng hai bàn chân. Anh quy xuống. Anh không nhớ gai lại mơ màng hương mắt về quê cũ. Nước mắt đang lượn vòng như giòng máu đang rỉ. Cảnh vật chao động. Anh bàng hoàng kêu gào giữa cơn gió thác loạn bộc phát từ hơi thở của anh. Giòng máu. Ta không xứng đáng mang giòng máu mẹ. Người hãy thoát ra khỏi thân thể ta cho ta yên thân nhắm mắt. Để nhãn nhục trót một kiếp người. Hơi giòng máu. Giòng máu liên tục bất khả phân. Ta trở về đây bằng mảnh hồn trút thoát, bằng thân thể gây mòn. Bằng tinh thần nhu nhược. Gió thiêng. “Người hãy mang về quê hương ta, mẹ ta, người tình của ta một lời. Một lời thôi: Ta đã chết, đã quay về giòng máu linh, thế đủ rồi. Người đi đi”.

Và thân thể anh nhuộm máu. Hơi thở anh tắt lịm. Anh nằm xuống thật rồi. Tôi sợ hãi nhìn anh. Tôi quờ quạng bám víu anh. Mà không, tầm tay tôi chỉ là khoảng trống. Anh bay bổng mỉm cười thách đố. Tôi chơi với lẫn tức tử. Và tôi cũng chẳng còn gì cho anh ngoài những giọt nước mắt tiếc nuối. Vĩnh biệt người anh chỉ đến với tôi một lần trong một đời.

Văn

Ưu tư của tuổi trẻ

Caong Tagok, 1973

Bá Văn Trinh

Sau bao năm bên sách vở, lận đận qua mấy kỳ thi kể xuôi ngược từ thôn quê hẻo lánh đến thành thị phố phường và rồi đây tình cờ chúng ta lại gặp nhau tại một thời điểm cùng chung nhau trú ngụ trong gia đình Đại học, nét hân hoan lộ rõ trên khuôn mặt khi bước vào con đường mới này, dư âm vui mừng chưa phai nhạt thì mùa thi cũng đến, chúng ta không che dấu được nỗi lo âu về học hành và nhất là sinh kế.

Chúng ta cùng chung một tâm trạng trước hoàn cảnh chua xót với xã hội hiện tại thiếu thốn về vật chất bạc đãi về tinh thần. Chúng ta mất hẳn niềm tin trong việc làm, tâm trạng đó chúng ta không biết cùng ai để tỏ bày hầu với bất phần nào u-uất của tâm hồn và chia sẻ những nỗi bâng khuâng lo lắng, chúng ta đâm ra bị quan đành buông xuôi mặc cho số phận trôi theo năm tháng.

Lại nữa sinh hoạt của chúng ta bị bỏ quên trong môi trường xã hội hiện tại, chúng ta dường như mất mát một cái gì thâm kín sâu xa, một khoảng cách xa với giữa người đi trước và lớp trẻ đang lên, chúng ta không quên được những bơ vơ lạc lõng lúc ban đầu trước ngưỡng cửa đại học với những cái gì hoàn toàn mới lạ, hơn ai hết chúng ta biết rằng tại sao lại đi vào con đường khó khăn này, thực tế trước mắt là câu trả lời đầy đủ nhất “một thực tế đau thương và buồn thảm”.

Trong quá khứ chúng ta gặp nhau bằng ánh mắt hiềm thù, trách móc. Bao nhiêu người hãy còn vị-kí riêng, đặt tâm quan trọng cho riêng mình mặc kẻ khác lẻ loi, sa ngã....Trong khi đó có những người cùng hoàn cảnh như chúng ta họ đi xa hơn, họ có một sự học hỏi cao hơn, đôi lúc họ lại tỏ thái độ tự kiêu hãnh với chính mình.

Hiện tại còn lại chúng ta và đàn em. Chúng đang mò

Văn

mẫn điu nhau trong bóng tối để đi tìm một ánh sáng ở tận chân trời mù tịt, tuy nhiên quanh ta lại còn biết bao nhiêu kẻ khác hãy còn trong giấc ngủ mê say, trong lối sống lập dị đầy dẫy những dị đoan bi đát trong một xã hội suy đồi.

Chúng ta ý thức được mầm mống của sự kiện đó bằng cách quyết định lấy lẽ sống cho riêng mình với một tâm hồn cởi mở đó là mong một ngày nào đạt đến đích của sự học, chung quy cũng tùy thuộc vào ý chí của mình.

Tất cả mọi việc làm của bất cứ ai, mỗi một thế hệ nào cũng đi đến cái đích thì lẽ sống trong mọi hoàn cảnh lại khác nhau xa, thành vậy chúng ta không trách ai được. Khi tìm được cái đích thì câu hỏi là làm gì cho tương lai thế hệ? Lúc đó lẽ sống sẽ tự giáo dục mình đưa đến mục đích cuối cùng.

Giờ đây mỗi chúng ta có một lý tưởng khác nhau, chấp nhận sự thật phủ phàng trước mắt, không oán hờn trách móc, tuổi trẻ lúc nào cũng đặt lý tưởng nơi cao trọng nhất của tâm hồn, để chuẩn bị bước vào cuộc sống mới, đối diện với niềm đau xót hiện tại.

Bông hồng cho người nằm xuống

Caong Tagok, 1973

Trầm Vân

Sau những năm tháng dài ngồi trên ghế nhà trường với những lần gặp gỡ vui vẻ và đầy hứa hẹn trong tương lai. Nhưng ai đâu ngờ một mai kia khi định mệnh đã an bày cho con người mang phần bất hạnh, số kiếp của họ là những gì không còn nữa gió cuốn, nước trôi, thời gian kéo theo cả rồi. Còn lại! mà còn lại cái gì ngoài lý tưởng cho ngày mai.

Một bông hồng đã nở hoa, một biệt thự xây bằng đá theo lối tân thời, một nếp sống hi-hục, khổ ải của làng người lúc nào cũng mưu cầu vật chất vinh thân. Bấy nhiêu chai đá đem ra mà áp dụng cạnh tranh ngôi dành vị trong một xã

hội bi đát nhất thời, có gì đâu gọi là tiến bộ? Không! Không bao giờ mà sự thực vẫn còn là một xã hội ban khai như thuở nọ, JIM chàng trai đang tìm đến ngôi biệt thự đó giữa lúc nhạc lòng đang trở dậy, niềm ngất ngây chất chồng. Nàng biệt thự nở một nụ cười đón mời JIM vào, vào để nắm tay nhau cùng đốt ánh đuốc đi tìm một chân lý, một tình yêu hay đúng hơn là một chân lý cao siêu cho một xã hội mạnh nha từ thửa trước.

Một nỗi buồn dâng lên khéo mắt của JIM, JIM nhớ về quê mẹ, về bao kỷ niệm vui buồn, bao nhiêu người quen kẻ lạ.....Tất cả đã gọi cho JIM nỗi buồn cô đơn, dày vò trong tấm ức. Nhớ quê nhà bao nhiêu thì JIM càng buồn cho thân phận mình bấy nhiêu buồn vì cô đơn, một mình lúc nào vẫn lang thang đây đó. Định mệnh đã an bài đó ư!

Một bông hồng mà JIM đã thấy ai kia bỏ rơi bên lộ, nâng cành hồng lên mà tìm lia đứt đoạn. Số kiếp đọa đày JIM tưởng chừng như cành hồng ấy tuy đã rời khỏi thân cây nhưng nó vẫn còn mang chặt đóa hoa đỏ ối thân yêu. Đấy hoa hồng cho người cách mạng, cho giới trẻ của chúng ta đang mang đầy nhiệt huyết vùng lên. JIM không chủ trương giới trí thức làm một cách mạng dân tộc, mà hãy gạt bỏ tất cả tự ái riêng tư, lời dèm pha ngon ngọt. Chúng ta hãy ngồi lại với nhau, tay nắm chặt tay, lòng kết lòng rồi cài lên ngực áo cho nhau những bông hồng đỏ ối như quê hương cho tuổi trẻ, cho tương lai. Theo JIM nghĩ chỉ có chúng ta mới làm nên việc, nếu ai nấy cùng nhau chung sức hợp đồng từng công việc, đem những bàn tay khô gầy này để hàn gắn vết thương lòng của bao nhiêu người đang cần đến, nếu vậy chúng ta phần nào thành công, chúng ta hãy an ủi họ để xoa dịu lại vết lở nghìn năm giữa ba miền.

Niềm an ủi bé nhỏ mà JIM đeo đuổi là thế nào nói thêm vòng tay lớn cho những bông hồng càng rực thắm rừng hương, cho những hoang đường không còn là ảo ảnh xa vời nữa. Một người nằm xuống, bao người tiến lên để nhận diện thêm lần nữa, những dấu vết của ngày nào trong lịch sử dân tộc. JIM rất cảm ơn những ai đã tạo nên hình hài của mình

Văn

và hân hạnh được sống trong khung cảnh cơm no áo ấm. Bởi vậy JIM lại càng thương xót cho ai không được may mắn đành sống lại một cuộc đời trôi nổi, suốt thời gian tuổi trẻ vợ.

Bây giờ JIM chỉ còn một niềm hy vọng nhỏ bé là dồn sinh lực sẵn có vào tuổi trẻ của chúng ta hôm nay, bông hồng luôn nở trên ngực áo để hãnh diện dân tộc ta là nòi giống anh hùng, không bao giờ chịu khuất phục trước mọi khó khăn cho dù bông hồng có ngã xuống để hy sinh cho một lý tưởng đẹp.

Hãy vun xới cho bông hồng tươi thắm, thắm mãi mãi trong lòng JIM, lòng các anh, lòng chúng ta và ngay cả những người đã nằm xuống.

Hương xưa

Caong Tagok, 1973

Văn Thy

Trong vũng sương mù nào đó, ta thấy người hiện diện thật giả đối đến nỗi chỉ một khẽ lắc đầu người hoàn toàn tan biến vào hư không.

Dòng suối thơ vương êm ả chảy, ta vẫn thấy những đóa hoa dại mọc cạnh khe đá năm xưa lâu lắm rồi không trở lại dấu ái ngày xưa ta có, có người kỷ niệm vụt thoáng một tiếc nhớ xa xưa, giờ cũng thế, cũng có suối xinh, cũng hoa cũ, cũng con đường hun hút Cao nguyên những ngày tháng hạ hè trở lại lòng ta chập chờn hình bóng cũ, nhớ không nguôi những dự ảnh êm đềm ngày ấy, không đến nỗi xa mà ta cứ ngỡ nghìn trùng. Ta vẫn còn đây - còn trở lại, suối vẫn chưa cạn dòng, hoa vẫn còn tươi thắm - còn người đâu?

Đã mịt mù phương trời nào thăm thẳm khói sương bất giác nước mắt đọng đầy - từng giọt nắng sao thời gian bất biến để ta được mãi bên người - ta trở về tìm lại những dấu vết u buồn, ngậm ngùi khóc cuộc tình sương phủ - nhưng

Văn

không người vẫn nhớ ta! Nhớ ngày nào tình xanh như tờ trời
ngày hạ vì người đã gọi lại đây hình bóng cũ - nơi yêu dấu
kỷ niệm ngày nào.

Ta về chốn cũ với hình bóng người xa xưa hoang lạnh
trong nắm đất - ta cứ ngỡ lỗi hẹn nhưng đó chỉ là tưởng nghĩ
để mơ người....

Ta đặt cành hoa trắng lên thân người ướm lạnh sương
đêm ta chưa kịp trút mở cuộc tình mất biếc thì người đã vội
vã ra đi, để giờ đây ta thiên thu thương nhớ, trầm mặc thú
đau thương tuyệt vời - ai là người nghe tiếng tình ta?

Chỉ có dòng suối - chỉ có hoa ngậm ngùi rụng lệ - thôi
đã nghìn thu xa cách. Ta từ già dòng suối - con đường hoang
lạnh con đường Cao nguyên - chiếc áo nâu - màu lá úa -
không! Vĩnh biệt, ta không muốn trở lại - ta vĩnh biệt người
nhưng ta vẫn giữ mãi hình bóng năm xưa bất diệt trong dòng
máu lạnh lòng, nuôi tình xưa ngày tháng hạ.

Ta ngu si trong vùng trí nhớ đặc nghẹt, sách vở vẫn
buồn tênh những nét bút ngoằn ngoèo vô nghĩa phôi bày
trên những trang giấy thật thà đến dễ yêu.

Những buổi học mơ mộng ta cứ tưởng người như vừa
hiện đến từ vùng vô ý thức, nhưng còn đó nguyên nhân gọi
nhớ vào đây. Ta kêu gọi nhưng quanh ta đều là ảo ảnh, rồi
cũng chỉ ngậm ngùi cầu nguyện trong niềm đau khổ tuyệt
vời cho đoản văn tình tuổi nhỏ.

Văn Thy

● *Cùng lộ trình hạn hẹp một đời người, có anh, có bạn
có tôi đồng bước. Hãy gọi về Caong Tagok những yêu thương
đó để tình người sinh hoa kết trái trong chúng ta.*

Văn

Đi tìm vết tích

Caong Tagok, 1973

Châu Huyền

Trong cô đơn hiu quạnh, với nỗi buồn chất chứa. Thời gian chậm chạp trôi. Một chiều vàng héo hắt cả khung trời phố thị và ngày cuối tuần đang đến, tôi bàng hoàng ngồi đếm lại những dòng đời trôi chảy, suy tư về một khoảng hư vô chập chờn ẩn hiện đâu đây, mơ đến quê nhà yêu dấu ở thuở xưa còn bé. Trời chiều đến với tôi thật vội vàng như chuốt vào lòng những khắc khoải nhớ thương.

Mặt trời chiều thảng hạ hừng hực nóng, cơn gió thoảng hắt hiu, khô ráo. Những tòa nhà đồ sộ, hai bên đường lá cây vàng rơi lả tả. Tôi xa xứ Tháp cuối tháng rồi và để lại nhiều kỷ niệm khôn nguôi ở xóm nhỏ đầy vết tích chiến tranh, lòng ngao ngán lo buồn cho ngày ấy nên thấy mình như trống vắng, hồn như lọt vào cõi hư vô sâu thẳm, tôi đã nhớ lại thật nhiều những buổi chiều thanh vắng ở mái nhà, những lần lặng ngắm đỉnh đồi trắng xóa nên thơ, với con sông lững lờ chảy hai bên là bụi tre tôi như muốn tìm lại khung cảnh có bóng hình người con gái ngày xưa đã đến bên tôi như gió mát của đồng nội bay mùi phát phới hương yêu.

Đêm cuối một ngày làm tôi xao xuyến, da thịt như hằn sâu những vết nứt mẻ, máu như ứ đọng trong tim, đầu óc như quay cuồng tê dại và lạnh ngắt. Chính thế mà những đêm dài trong cơn mơ, tôi chột hân lên tay mình, chột ôm chiếc gối ve vuốt và thầm bảo: “Nắng đã lùi về mờ nhạt” những lần như thế tôi hiểu rằng nàng là một ám ảnh, một vết thương sâu thẳm đến độ lấn át cả những đờn đau đẫn vật.

Một sáng đẹp trời dạo nọ, lòng buồn rười rượi, tôi rời nhà đi dọc theo bờ sông để tìm những thanh thảo của tâm hồn, cùng nhớ lại kỷ niệm một thuở mà nỗi lòng chất chứa bay xa. Nơi này tôi đã hôn nàng thật vội vã sau bụi tre vừa

lúc mặt trời lao chao trên những tàn cây, đưa mắt nhìn đồng xanh thắm mùi hương ngọt ngào với những đám mây trôi phía chân trời, lòng tôi rung cảm, đành ngồi buồn, hai tay lượm từng chiếc lá vàng khô héo ném xuống sông, chiếc lá bông bênh trôi theo dòng nước, tôi hướng người về phía mặt trời ban mai để nhận lấy tất cả những yêu dấu của quê hương, để ngửi mùi sương cỏ, để nghe được sự rên rỉ của loài dơi đêm và thấy tất cả những tiếng thở dài phiền lụy của loài đom đóm.

Bây giờ đối với tôi đều xa lạ, tôi như đám “lục bình” nổi bênh bồng trên mặt nước, tôi hiểu chính lòng tôi hơn ai hết, tôi biết hoàn cảnh hiện tại nhiều lúc khó khăn mà cuộc đời tôi đã tiếp nhận khi trót sinh ra mang kiếp khổ cùng đành cam lòng chịu lãnh.

Đám “lục bình” đã gợi cho tôi những nỗi khắc khoải long đong những thê lương của hình ảnh đó chẳng mấy tôi ham muốn. Tôi ghê sợ nó, tôi muốn gào thét lên cho mọi người đều rõ: Tôi đang oán hận, tôi run rẩy tựa như đám “lục bình” xanh non. Tôi đã bưng bít chịu đựng bằng sự khổ nhục trong âm thầm như bóng ma man dại, như chiếc lá lênh đênh trên mặt nước mùa thu, thế mà những lúc trước, khi nhìn thấy đám “lục bình” tôi đã yêu thương quý mến và tận hưởng những âu yếm ca ngời véo von.

Buổi chiều, mây lững lờ trên nền trời trong vắt, đôi chân đang đi trên con đường không đèn, tôi chợt nhìn thấy một bóng người thấp thoáng, bước đi như ngấp ngừng, bóng đen chờn vờn trước mặt, tôi càng lo sợ, mồ hôi tiết đầm ướt sau lưng để lộ một làn da đậm nét mà Nàng để lại. Những lúc này tôi cảm thấy héo hắt khi nghĩ đến nàng, nàng đã đi vào quên lãng, nàng là gió thoảng, là cụm mây bay, bóng đen kia cho tôi một phút giây thương tiếc hình bóng cũ. Ý nghĩ vội vàng thoáng hiện: Nàng đến như mang riêng cho tôi những cay đắng ư ! Không tôi không muốn thực như hôm nào ở chuỗi ngày thơ bé.

Trời đang vào khuya, mọi rung động xa gần chung quanh hầu như không còn nữa, một sự vắng lặng chùng chùng như

Văn

quen thuộc trùm phủ. Thời gian trôi qua, tôi cảm thấy lo lắng khi nghĩ đến thời còn bé.

Bây giờ càng lớn hoàn cảnh và cuộc sống đã làm tôi chai lì trước khó khăn. Ngay đến cái vắng vẻ, yên lặng của đêm khuya cũng vậy. Tôi ví như cây thông đứng trơ vơ giữa khung trời băng giá, như miếng sắt không còn tính chất rỉ sét trước cơn mưa gió của tháng ngày.

Kỷ niệm một phần đời chỉ là một danh từ rỗng tuếch mà thôi.

Giọt lệ trong kiếp người

Caong Tagok, 1973

Baoh Deng

Tia nắng đất Phan cuối ngày thật gay gắt khác thường, chợt dừng mặt trời biến mất, giọt nắng tan loãng trong hư không, Tháp xưa đang lặng đứng dưới trời chiều, mọi chuyển động đều thưa dần chỉ còn lại những âm thanh tàn nổi rã rời.

Dương đang nhắc những nấc bước chầm chậm từ dưới chân Tháp tiến lên, từng bước khoan thai chừng như sẵn sàng dừng lại một nơi nào đó cùng với thời khắc cuối ngày. Dương ngã người tựa lưng vào thành Tháp trước cửa chính, chàng chầm điếu thuốc và hít một hơi dài khoan khoái, điếu thuốc đầu tiên từ khi mặt trời chạy trốn, chàng ngược mắt mơ màng nhìn theo từng đợt khói tỏa rộng trong không khí, chàng bỗng có ý nghĩ làn khói đã lướt tựa như tà áo Chiêm nương đang chờn vờn trước mắt chàng. Dương phóng ra những tia nhìn yếu ớt từ đôi mắt hay sâu, ẩn trong đó hiện lên một tấm bi kịch cho chính con người của chàng phải suốt đời nhận lãnh, chàng luôn khoác vào người những thời trang rằn ri sặc sỡ, mái tóc tuôn dài phủ tai của chàng cũng nói lên những bất hạnh chứa đầy cho cuộc sống. Khuôn mặt chàng hẳn lên một nét bình lặng, thản nhiên như sẵn sàng

chấp nhận và buông lòng tha thứ những gì mất mát đau thương. Chàng đang sống cho chính chàng, cafe, thuốc lá là gia vị cho món ăn tinh thần của chàng, chàng đâu có bằng cấp để tọa nên địa vị, đâu có tiền tài mà gây dựng tương lai, danh vọng. Chàng như nhận lấy một sự ruồng bỏ của xã hội, cuộc sống đã đả bôi và đối trá nên chàng đành quay về với đời sống nội tâm, cũng từ đây một cái gì đắng cay chua chát bỗng xuất hiện trong thế giới của chàng.

Dương hiện diện đột ngột trong một buổi chiều trên Tháp, chàng đến đó để van khẩn, cầu xin gì đây hay đến giữa cảnh hoang tàn đổ nát để cất lên tiếng thở than triền miên ở miền Hời đất Tháp mà ngày xưa đã một thời vang danh. Đôi mắt Dương nhắm lại như vận dụng trí tưởng tượng ước đoán một đoàn quân chiến thắng trở về, bày voi thiên lạng đứng, những mỹ nữ cung phi trong vũ khúc mừng công hay ghê sợ cảnh xưa đầu người rơi chất đóng thành núi, máu người tuôn xuôi chảy thành sông, từ bãi chém, từ chiến địa... Dương đưa mắt ngơ ngác nhìn bầu trời, chàng như đối diện với thực tại ngột ngạt, chàng như tìm quay về dĩ vãng để được giải tỏa trong chốc lát những nỗi lòng ảm ức, bất mãn.

Với đời sống nội tâm bấp bênh, với mẫu người quay về dĩ vãng người ta có thể tìm thấy một cái gì đau xót, thương cảm mà cuộc đời đã dày dọ trên thân xác chàng, đã dành những bế tắc hiện tại do chính chàng tạo nên nhưng mấy phút trách móc đó có một ai giải thoát tạm bợ rằng: định mệnh đã khắc ghi trên trang sổ đời của chàng là vậy, chàng không thể chối từ cái hiện thực trước mắt. Dương đang chuốc lấy một cuộc sống cho chính mình, nên không kể lể nỗi niềm cô đơn, không thở dài ngao ngán trước đổi thay đen bạc cho một ai ngoài chàng và không gian vô tận, chàng không than thân trách phận khi sổ đời đã thêu dệt cho riêng chàng, chấp nhận định mệnh thực tại đã vay phủ lấy con người chàng, trong đó chàng như tìm được một niềm an ủi yêu thương để vỗ về cho đời sống mình bớt lẻ loi, cho linh hồn mình bớt trống rỗng giữa cuộc đời nhiều ghẻ lạnh và vũ trụ rộng rinh không bờ bến này, đó là chấp nhận và tha thứ.

Chiều không gian đóng khung trong bốn phương trời, khoảng không đang chuyển tiếp giữa ngày và đêm, bầu trời chứa đựng cả ánh sáng và bóng tối, trong khi ánh sáng dần dà nhuộm đen bóng tối, trong trời chiếu ánh sáng dần dà nhuộm đen bóng tối chỉ là sơ khởi cho một đêm dài. Ôi! một buổi chiều tươi mát dịu dàng, tha thiết mà Dương không thấy bầy hạc bay trở về tổ ấm, không tìm ra một bóng người lai vãng, chẳng gặp những tà áo, Chiêm nương phát phơ theo chiều gió, ẩn hiện với làn mây, tất cả đang như vui nhộn trong một khung cảnh khác chỉ riêng Dương mẫu người Chăm bất hạnh muốn quay về quá khứ để tìm một cái gì mát mát chẳng? Hay Dương muốn là người họ Chế dạo nào nằm một mình trên thành Đồ Bàn với một đêm thu đầy trăng, để ngủ trông sao, để cười với gió, để gào cùng mây, rồi say sưa, rồi ngây ngất, rồi điên cuồng. Ngoài Dương ai hiểu được chàng?

Dương đang sống giữa chợ đời biển lận, tráo trở thế hệ quanh chàng như một lớp sóng đang ồn ào, sôi nổi nhưng ở chàng với bản tính trầm lặng nên đã ôm tròn vào đời, vào lòng một tâm trạng ngậm ngùi bằng bạc, cuộc đời đã ruồng rẫy chàng tựa như một kẻ si tình khi bị người ta yêu phụ bạc. Nụ cười ẩn hiện ở khuôn mặt như sẵn lòng muốn gần gũi với cuộc đời nhưng vẫn bị cuộc đời lừa trốn, xua đuổi để riêng chàng một linh hồn cô đơn lạc loài giữa đường đời muôn lối rẽ này.

Mây đen vay phủ cả bầu trời, khung cảnh về chiều thật thi hợp cuộc đời tàn tạ như chàng, lòng chàng lại sượng sần tê tái khi luồng gió siết mạnh qua làn da, làm tóc chàng bông bênh tung bay, tạo nên một thứ âm thanh mơ hồ và huyền hoặc cũng nói lên ở Dương một thứ không gian trống rỗng vơi vơi. Gió mỗi lúc lại dồn dập, hàng cây kẻ lá giao động chạm vào nhau tạo thành một âm thanh kì quái vang cả khoảng không gian chung quanh chàng rồi tan loãng và phân tách ra xa.

Khoảng không gian về chiều trên Tháp tự nhiên đồng lõa với nỗi ưu tư phiến muộn của chàng, người chàng như

Văn

mê hoặc với âm thanh, với màn đêm. Dương đứng dậy, đốt lên điếu thuốc, rồi hít một hơi thật dài tự đứng tâm hồn như chợt nhiên lắng xuống lạ thường, đôi mắt trở nên mơ màng, chàng đưa mắt nhìn qua làn khói chuyển vận uyển chuyển tiếp nối với một vẻ kỳ diệu và huyền ảo rồi tự thành thấp thoáng lên mờ ảo những dòng chữ:

*Này Tháp xưa một lần ta đến viếng
Truyền muôn dân nhũ nhục dưới chân ta
Chiêm nương đâu? Rượu nồng dâng muôn cốc
Trong tay ta người ngủ giấc trưa ngà*

Dương mở to đôi mắt, trực giác như quay về với ngày cùng của một trang sử mẹ đã bôi mờ, một dòng máu đã khép kín. Ngay phút chót chàng đã nhếch môi cười nụ cười buồn như khóc. Xa xa bóng trăng mờ lên tím ở chân trời, ánh trăng vàng xuyên qua cành cây trụi lá đang đứng trơ vơ một mình. Thế là chu kỳ của ngày đã chấm dứt nhường hẳn cho sự im lặng vắng vẻ khi màn đêm vay phủ cảnh vật từ lúc nào mà Dương chẳng hay.

Lúc này không gian và thời gian chỉ là một, không gian tịch mịch trầm lắng, thời gian trì trệ trôi chảy thì làm sao chàng biết được sự trôi chảy đó, phút này thời gian và không gian như nghiêm khắc không cho chàng nán lại vài giây, chàng đành quay bước trở về. Vẫn lối xưa đường cũ, một con đường in hằn biết bao lần những dấu bước Chiêm nhân nhưng bây giờ chỉ còn một đôi chân thô kệch chập choạng và ngỡ ngàng tìm về trong u-tịch của đêm đen, vẫn con đường này ngày tháng nào đó đông người đi giờ chỉ riêng chàng nên chàng nghe hồn se thắt, xót xa lòng càng băng khuâng hơn khi nhìn đêm tối dày đặc.

Một mạch, Dương bước rất nhanh chả ngoảnh lại phía sau, bỗng dừng khoảng không trước mặt tiếng chim Cú vang lên rờn rợn khó lường, như xé tan màn đêm, như báo hiệu điều gì chẳng lành đến cho Dương, chàng nửa lo lắng nửa lo sợ.

Làng Dương hiện rõ trước mắt, làng chài cách Tháp không xa mấy, mọi người đang tụ động ở đầu thôn, le lói ánh đèn dầu chập chờn trước gió, đóm lửa hừng lên lóc sáng một góc trời, ôi! Hình hài cậu Th. của chàng đang trùm phủ vải vàng ba sọc đỏ, một mảnh gỗ thô sơ kê trước đầu khắc vắn vện mấy chữ “Tổ quốc ghi ơn”.

Th. người mà chàng thương mến nhất trong kiếp sống, Th. người mà Dương dành trọn vẹn chân tình đã thật sự nằm xuống, đã đi vào con đường thiên thu, trong một khoảnh khắc cậu chàng ra đi vĩnh viễn sau một lần tiếp viện trận đánh Hậu Sanh, Dương đang ngồi trong khung cảnh cực kỳ tàn khốc, người chàng trở nên bất động khi những tiếng khóc thương tiếc của thân tộc hòa lên tạo thành một âm thanh ma quái, rờn rợn trong không gian im lặng vắng vẻ. Dương không ngăn được niềm tức tưởi từ con tim, nước mắt chàng tuôn trào, tiếng nấc dấy động ngấn ngủi từng đợt đượm một vẻ lẻ loi, thê thảm. Dương ngồi cạnh thân xác cậu Th. của chàng cuối đầu thắm lặng mặc nước mắt nhỏ giọt thương tiếc một sự mất mát quan trọng nhất đời chàng, như một kỷ niệm đau buồn mà Dương khó lòng lãng quên trong kiếp sống của chàng. Lúc này đôi mắt Dương chớp liên hồi, chàng đang hình dung thật kĩ khuôn mặt, mẫu người của cậu chàng, những kỷ niệm một thời chung sống, những lời khuyên bảo đang trở dậy cho riêng Dương, chàng thầm khẽ lời than lẫn với tiếng nấc “câu hỏi”! Cậu thấu tình cho cháu chẳng? thương nhớ cậu tâm hồn cháu cuồng điên, những lời cậu hứa thề còn bên cháu làm gì thành toại khi cậu mang theo và lịm chôn vào lòng đất lạnh nhưng những lời ấy cháu chẳng hề quên, tim đơn cháu bóng hình cậu khắc đậm trong.

Dương đưa tay ôm choàng thân của cậu chàng, tay chạm tay, một bàn tay lạnh ngắt, năm ngón tay thon nhỏ, nước mắt chàng vẫn tuôn dào dạt từ rèm mi nhỏ giọt trên thân xác nằm yên, chàng thoáng nghĩ trong ghen ngào tức tưởi: một bàn tay tuyệt đẹp, những ngón tay xinh xắn mềm mại, những ngón tay này đúng ra chỉ dùng để đánh đàn, trao hoa

Văn

cho người yêu chứ ngón tay này đâu để ghì chặt cò súng, cậu chết vì một viên đạn vô tình từ những họng súng mời gọi máu người, cậu nằm xuống trước súng đạn bạo tàn phi lý, cậu chết cho một lí tưởng viễn vông, nhưng chẳng riêng gì cho cậu, bạn bè của cậu, những người trạc tuổi với cháu mà cho tất cả những ai sống trong kiếp vong quốc này phải gánh lấy, dù lòng từ chối nhưng buộc phải chấp nhận, dù có ý nghĩ phản kháng nhưng cũng phải phục tùng, cái đó là một điều bi đát cho kiếp người phải không cậu?

Ôi cậu! Cháu chua xót thật nhiều cho một hình hài nằm xuống nhẹ nhàng như mơ, phút giây sau đó thể xác không hồn này lịm bất động trong vùi tấc đất và chìm hẳn vào tối tăm mù tịt. Cậu chết trong tay không được ôm vợ, hôn con, không một lời trời trần với thân tộc mến yêu, mắt cậu nhắm hẳn, linh hồn lìa khỏi thể xác mà cậu không được đưa bàn tay vuốt nhẹ trên khuôn mặt bất hạnh của cậu để câu an lòng trong đất lạnh.

Đôi mắt Dương nhắm lại, những giọt lệ đầu tiên lăn tròn trong một kiếp người mà chàng nhận lãnh. Thương thay một buổi chiều của ngày tháng làm người.

Thế rồi, thời gian đi qua Dương bây giờ không là Dương ngày trước. Tâm hồn đã bị tình đời vò vẩn đục trong giờ thì thuần khiết, nhịp quay đều của kiếp người đã trả Dương về bản ngã đích thực của một con người. Chàng nhủ cho khoảng ngày trước mặt, giọt lệ trong đời phải một lần nữa tuôn trào đó là ngày sung sướng nhất cuộc đời của chàng, thế thì nước mắt lại mâu thuẫn với nước mắt...ở Dương.

Một lần đi

Caong Tagok, 1973

T.H.T.

Mắt đưa nhìn ôi! Những lần em sợ

Phút biệt ly muôn đời em vẫn nhớ

Một đêm trăng đẹp trời vào cuối xuân, bầu trời trong vắt, gió nhẹ luôn chạy quanh lối mòn trên con đường đất phẳng lì, gió đêm xuân êm ấm trong người. Dù trời cuối xuân nhưng tiết đông vẫn còn thỉnh thoảng gió lạnh lướt nhẹ, cơn gió cuối mùa làm những ngón tay tê buốt, lòng thêm se thắt, một cảm giác buồn len lén trong hồn. Vài chiếc lá lìa cành khẽ chao động trong không gian trước khi nằm im lìm trên sân.

Căn phòng thương yêu vắng ngắt, tiếng nói của Hương buồn tẻ rã rời: Mai anh đi hả anh?

Ngoài kia không một tiếng động, hàng cây cao vút bên ngoài ngoan hiền lặng ngơ, tất cả như mê hoặc bởi ánh trăng vàng mơ mộng. “Mai anh đi” sao Hương không nhân được tiếng đáp sau câu đó mà đôi mắt anh nhìn Hương đắm đắm, thôi anh. Hương biết rồi có phải lời từ già của anh không? Có phải từ nhìn trong mắt pha lệ kia muốn thăm nhủ với Hương rằng: Vâng ạ!

Chao ôi sao mắt anh buồn rười rượi làm Hương xót xa cả người, anh có được hiểu Hương lúc đó không? Những giọt nước mắt bất chợt lăn tròn trên má, kẻ môi tiếp nhận một vị gì mẫn mẫn len vào, người Hương trèm lên một nỗi buồn man mác, sự xao xuyến băng khuâng tràn ngập tim cô.

Anh đã đi, anh đi trong mùa xuân, Hương tiễn anh bằng nước mắt trong đêm đầy trăng, môi Hương mím chặt chừng như sắp xa một người anh thầm yêu nhất đời. Anh đã mang theo tất cả nguồn vui của Hương nên ở thôn dã này một mình Hương đầy buồn tẻ.

Một lần vẫn căn phòng trước, cô đơn dằng trền, Hương mơ thấy anh vẫn đôi mắt buồn không nói, vẫn tia nhìn băng giá, phải chăng lần từ già đang hằn lên trên khuôn mặt anh, anh không được lời chừng như tim anh đang che dấu một nỗi buồn khó tả, nhưng dù sao trong cơn mơ đó Hương đã tìm thấy quầng ngày êm đẹp trước, phút giây thánh thiện cùng anh dạo nào. Bây giờ Hương chỉ còn lại những ngày thẩn thờ đơn lẻ, từng tiếng thở của con tim....Mới hôm nào, lời

Văn

thương còn đó, quà yêu còn đây mà anh đã xa Hương trăm ngàn cây số đường dài. Anh đi rồi những ngày còn lại cho Hương thật dài và thật buồn, bây giờ Hương đang bơ vơ như con chim nhỏ lạc bầy vào buổi chiều về tổ.

Có một đêm trăng về khuya sáng ngời và dịu hiền kỳ lạ, Hương một mình đứng trên bao lơn, đôi mắt đắm chiều nhìn trăng để tìm gặp anh trong đó, rồi chấp tay cầu nguyện cho tình yêu chúng mình thêm đẹp, thêm xinh và thầm mong thu, đông, xuân qua mau cho nụ hè chớm nở để anh trở về bên Hương.

Hương đang chấp chờn trong nỗi nhớ nhưng thương mến cho cuộc tình bởi một lần đi và đang khắc khoải trông chờ một ngày nào đó....

T.H.T

Văn

Trang màu trắng
(white page)